



EPISTOLA ENCYCLICA
DESANCTISSIMA EUCHARISTIA
LEO PP. XIII
VENERABILES FRATRES
SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

MITRAE caritatis in hominum salutem exempli, quae a Iesu Christo praefluunt, Nos quidem pro sanctitate officii inspicere et persequi adhuc studuimus, ad extremumque vitae spiritum, ipso opitulante, studebimus. Nam tempora nacti nimis acriter veritati et iustitiae infensa, quantum erat in Nobis, docendo, admonendo, agendo, prout nuperima ad vos epistola Apostolica confirmavit, nequaquam intermisimus ea late praestare, quae sive ad multiplicem errorum contagionem depellendam, sive ad nervos intendendos christianae vitae aptius conducere viderentur. In his autem duo sunt recentioris memoriae, omnino inter se coniuncta, unde Nosmetipsi opportunae consolationis fructum, tot prementibus aegritudinibus causis, recolendo percipimus. Alterum quoniam optimum factu censuimus Augusto Cordi Christi Redemptoris universitatem humani generis peculiari rite deoverit; alterum, quoniam omnes christianum nomen profitentes gravissime hortati sumus, ut Et ipsi adhaerent, qui vel singulis vel iure sociatis *vita, veritas, vita* divinitus est. — Nunc vero eadem ipsi, advigilante in Ecclesiae tempora, Apostolica caritate movemur ac prope impellimur ut aliud quiddam ad ea proposita iam confecta, inquam perfectionem suam addamus, ut videlicet christiano populo maiorem in modum commendemus sanctissimam EUCHARISTIAM, quippe donum divinisimum ex intimo plane Cordis prolatum eiusdem Redemptoris, *desiderio desiderantis* singularem huiusmodi cum hominibus coniunctionem, maximeque factum ad saluberrimos fructus redemptionis eius dilargiendos. Quamquam in hoc etiam rerum genere nonnulla vel antehac Nos auctoritate et studio curavimus. Iucundumque memoratu est inter cetera legitima Nos comprobatione ac privilegiis auxisse Instituta et Societata non pauca, divinae Hostiae perpetua vice adorandae addicti; operam item dedisse ut conventus eucharistici digna cum celebritate pari-

que utilitate haberentur; isdem praeterea similisque causae operibus patronum caelestem attribuisse Paschale Baylon, qui mysterii eucharistici cultor extitit insigniter pius. — Itaque, Venerabiles Fratres, de hoc ipso mysterio in quo tuendo illustrandoque constanter tum Ecclesiae sollicitas, non sine praeclaris Martyrum palmis, elaboravit, tum praestantissimorum hominum doctrinis, et quantitas variaeque artes splendide contenderunt, libet capita quaedam alloquendo complecti; idque ut apertius atque expressior pateat eiusdem virtus, qua maxime parte se dat praesentissimam hisce necessitatibus temporum allevandis. Sane, quandoquidem Christus Dominus sub excessum mortalis cursus istud reliquit caritatis immensae in homines monumentum, idemque praesidium maximum *pro mundi vita* (1), nihil Nobis de vita proxime cessuris optare feliciter possumus quam ut liceat excitare in omnium animis atque elere memoris gratiae debitaeque religionis affectum erga Sacramentum in rabile, in quo salutis et pacis, sollicitis omnium studiis quaestae, spem atque efficientiam maxime niti arbitramur.

Quod saeculo, usquequaque perturbato et laboranti tam misere, talibus Nos remediis adiumentisque ducimus praecipue consulendum, non deerunt sane qui demirentur, et fortasse qui dicta Nostra proccacum fastidio accipiant. Id nempe est potissimum a superbia: quo vitio animis insidente, elanguescat in iis christiana fides, quae obsequium vult mentis religiosissimum, necesse est, atque adeo caligo de divinis rebus tetrius incumbat; ut in multos illud cadat: *Quaecumque ignorant, blasphemant* (2). Iam vero tantum abest ut Nos propterea ab invito avocemur consilio, ut certum sit contentiore potius studio et recte animatis lumen afferre et sancta viluperantibus veniam a Deo, fraterna piorum imploratione, exorare.

Sanctissimae Eucharistiae virtutem integris fide nosse qualis sit, idem enim vero est ac nosse quale sit opus quod humani generis causa Deus, homo factus, potuit misericordiae perfecti. Nam ut est fidei rectae Christum profiteri et colere summum effectorem salutis nostrae, qui sapientia, legibus, institutis, exemplis, fusuque sanguine omnia instauravit; aequae est eundem profiteri colere sic in Eucharistia reapere praesentem, ut verissime inter homines ad aevi perpetuitatem ipse permaneat, iisque partae redemptionis beneficia magister et pastor bonus, peracceptusque deprecator ad Patrem, perenni copia de semel ipso imperat. — Beneficia porro ex Eucharistia manantia qui studiose religiosaeque consideret, illud sane praestare atque emicere intelliget, quo cetera quaecumque sunt continentur; ex ipsa nempe vitam in homines, quae vero vita est, influere: *Panem, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita* (3). — Non uno modo, quod alias docuimus, Christus est *vita*; adventus sui inter homines causam professus est eam, ut efferret ipsis certam vitae plus quam humanae ubertatem: *Ego veni ut vitam habeant, et abund-*

(1) Ioann. VI, 52.—(2) Iudae 10.—(3) Ioann. VI, 52.

dantius habeant (1). Statim namque ut in terris benignitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri Dei (2), nemo quidem ignorat vim quamdam continuo eripisse ordinis rerum prorsus novi procreatricem, eamque in venas omnes societatis civilis et domesticæ permasse. Novis inde homini cum homine necessitudines; nova publice et privatim iura, nova officia; institutis, disciplinis, artibus novos cursus: quod autem præcipuum, hominum animos et studia ad veritatem religionis sanctitatemque morum traducta; atque adeo vitam homini communicatam, caelestem plane ac divinam. Huc nimirum ea spectant, quæ ex bro in sacris litteris commemorantur, *lignum vitæ, verbum vitæ, liber vitæ, corona vitæ*, nominatimque *panis vitæ*.

At vero, quoniam hæc ipsa de qua dicimus vita expressam habet similitudinem cum vita hominis naturali, sicut altera cibo alitur atque viget, ita alteram sustentari cibo suo et augeri oportet. Aptè hic facit revocare quo quidem Christus tempore se modo moverit animos hominum et adduxerit ut panem vivum quem daturus erat, convenienter probeque exciperent. Ubi enim manavit fama de prodigio quod ille, multiplicatis panibus in satietatem multitudinis, patererat ad litus Tiberiadis, confestim plures ad ipsum confluerunt, si forte par sibi obtingeret beneficium. Tum Iesus opportunitate arrepta, similiter ac quum feminae Samaritanæ, sibi haurienda; puteali aqua, sitim ipse iniecerat *aque salientis in vitam æternam* (3), cupidæ multitudinis sic erigit mentes, ut panem alium cupidius appetant qui *permanet in vitam æternam* (4). Neque vero huiusmodi panis, instat Iesus admonere, est manna illud caeleste, quod patribus vestris per deserta peregrinantibus præsto fuit; neque ille quidem quem ipsi nuper a me mirabundi acceperitis; verum egomet sum panis iste: *Ego sum panis vitæ* (5). Idemque eo amplius suadet omnibus, et invitando et præcipiendo: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum; et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita* (6). Gravitatem porro præcepti ita ipse convincit: *Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (7). Absit igitur pervagatus ille error perniciosissimus opinantium Eucharistiæ usum ad eos fere amandandum esse qui vacui curis angustique animo conquiescere instituant in quodam vitæ religiosioris proposito. Ea quippe res, qua nihil sane nec excellentius nec salutaris, ad omnes omnino, cuiuscumque demum muneris præstantiæ sint, attingit, quotquot velint (neque unus quisquam non velle debet, divinæ gratiæ in se favore vitam, cuius ultimum est adeptio vitæ cum Deo beatæ.

Atque utinam de sempiterna vita recte reputarent et providerent it potissimum quorum vel ingenium vel industria vel aucteritas

(1) Ioan. X, 10.—(2) Tit 11, 4.—(3) Ioan. 1V, 14.—(4) Ib. VI, 27.—(5) Ib. 49.—(6) Ib. 52.—(7) Ib. 54.

tantopere possunt ad res temporum atque hominum dirigendas. At vero videmus deploramusque et plerique cum fastu existimant se novam veluti vitam eamque prosperam sæculo indidisse, propterea quod ipsum ad omne genus utilia et mirabilia, inflammato cursu contendere suo impulo urgent. Sed enim, quocumque aspexeris, humana societas, si a Deo aliens; potius quam quæsitâ fructu tranquillitate rerum, perinde angitur et trepidat ut qui fabri aestuque lætatur; prosperitati dum anxie studet eique unice fidit, fugientem sequitur, inhaeret labenti. Homines enim et civitates ut necessario ex Deo sunt, ita in alio nullo vivere, moveri, efficere boni quidquam, nisi in Deo per Iesum Christum queant; per quem late profluxerunt et profuunt optima quæque et lectissima.— Sed horum omnium fons et caput bonorum est potissimum augusta Eucharistia: quæ quum eam elat sustentetque vitam cuius ex desiderio tam vehementer laboramus, tum dignitatem humanam quæ tanti nunc fieri videtur, immensum auget. Nam quid maius aut optabilius, quam effici, quoad eius fieri possit, divinæ participationem consortemque naturæ? At enim hoc nobis Christus præstat in Eucharistia maxime, quæ evehctum ad divina, gratiæ munere, hominem arcibus etiam sibi adiungit et copulat. Id enim interest inter corporis cibum et animi, quod ille in nos convertitur, hic nos in se convertit; quæ de re Christum ipsum Augustinus loquentem inducit: *Nec tu me in te mutabis sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me* (1).

Ex hoc autem præcelsissimo Sacramento, in quo potissimum apparet quemadmodum homines in divinam inseruntur naturam, iidem habent in omni supernarum virtutum genere incrementa maxima. Et primum in fide. Omni quidem tempore fides oppugnatores habuit; nam etsi hominum mentes præstantissimarum rerum cognitione extollit, quia tamen quæ supra naturam esse aperuit, qualia sint celat, eo videtur mentes ipsas deprimere. Sed olim tum hoc tum illud fidei caput oppugnabatur; deinceps multo lætius exarsit bellum, eoque iam perventum est ut nihil omnino supra naturam esse affirmetur, iamvero ad vigorem fervoremque fidei in animis redintegrandum perapte est, ut nihil magis, mysterium Eucharistiæ, proprio mysterium fidei appellatum: hoc nimirum uno, quacumque supra naturam sunt singulari quadam miraculorum copia et varietate, universa continentur: *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus, escam dedit iumentibus se* (2). Si Deus enim quidquam supra naturam fecit, ad Verbi retulit Incarnationem, cuius beneficio reslitteretur humani generis salus, secundum illud Apostoli: *Proposuit... instaurare omnia in Christo, quæ in caelis, et quæ in terra sunt, in ipso* (3); Eucharistia, Patrum sanctorum testimonio, Incarnationis continuatio quædam et amplificatio censenda est. Siquidem per ipsam incarnati Verbi substantia

(1) Conf. 4, VII, c. X.—(2) Ps. CX. 4-5.—(3) Eph. 1, 9-10.

cum singulis hominibus copulatur; et supremum in Calvaria sacrificium admirabili modo renovatur: id quod praesignificavit Malachias: *In omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda* (1). Quod miraculum, unum omnium in suo genere maximum, miracula comitantur innumerabiles; hic enim omnes naturae leges intermissae: tota substantia panis et vini in corpus et sanguinem Christi convertitur; panis et vini species, nulla re subiecta, divina virtute sustentantur: corpus Christi tam multa simul loca nascitur, quam multis simul in locis Sacramentum perficitur. Humanae autem rationis quo magis erga tantum Mysterium intendatur obsequium, quasi adiumento suppetunt prodigia in eiusdem gloriam, veteri memoria et nostra patrata; quorum publica extant non uno loco eaque insignia monumenta. Hoc igitur Sacramento videmus fidem alimentem enutriti, rationalistarum commenta dilui, ordinem rerum quae supra naturam sunt maxime illustrari.

Sed ut divinarum rerum fides languescat, non nodo superbia, quod supra attingimus, sed etiam depravatio facit animi. Nam si usu venit ut quo melius quisque est moratus, eo sit ad intelligendum sollertior, corporis autem voluptatibus mentes obtundit ipsa ethnica dispexit prudentia, divina sapientia praemonuit (2); tanto magis in divinis rebus voluptates corporis obscurant fidei lumen, atque etiam, per iustam Dei animadversionem, exstinguunt. Quarum quidem voluptatum insatiabilis hodie cupiditas flagrat, omnesque late tamquam contagio quaedam morbi vel a primis aetatulis inficit. Verum terribili huius mali praecelerum in divina Eucharistia praesto est remedium. Nam, omnium primum, augendo caritatem, libidinem coercescit; ait enim Augustinus: *Nutritum eius (caritatis) est imminutio cupiditatis; perfectio, nulla cupiditas* (3). Praeterea castissima lesu caro carnis nostrae insolentiam comprimit, ut Cyrillus monuit Alexandrinus: *Christus enim existens in nobis sopit saevientem in nostris membris carnis legem*. 4). Quin etiam fructus Eucharistiae singularis et iucundissimus est quem significavit propheticum illud: *Quid bonum eius (Christi) est, et quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines?* (5) videlicet sacrae virginitalis forte et constans propositum quod, vel diffidente deliciis saeculo, iustus in dies uberiusque in catholica Ecclesia florescit: quanto quidem ubique cum religionis ipsiusque humani convictus emolumento et ornameto est probe cogitum.

Accedit quod huiusmodi Sacramento spes bonorum immortalium, fiducia auxiliorum divinarum, mirifice roboratur. Beatitudinis enim studium, quod omnium animis insitum etque innatum est, terrestrium bonorum fallacia, iniusta flagitiosorum hominum vi, ceteris denique corporis animique molestiis magis magisque acuitur. Iam vero augustum Eucharistiae Sacramentum, beatitudinis et gloriae

(1) 1. II.-(2) Sep. I. 4.-(3) De diversis questionibus LXXIIII, quae. XXXVI.-(4) Lib. IV, c. 2 in Ioan. VI, 51.-(5) Zach. II, 17.

causa idem et pignus est, idque non animo tantum sed etiam corpori. Quum enim animos caelestium hororum copia locupletat, tum iis perfundit suavissimis gaudiis, quae quamlibet hominum aestimationem et spem longo superent; in adversis robur sustentat, in virtutis certamine confirmat, in vitam custodit sempiternam ad eamque tamquam instructo viatico perducit. Corpori autem caduco et fluxo Hostia illa divina futuram ingererat resurrectionem; siquidem corpus immortale Christi semen inserit immortalitatis, quod aliquando erumpat. Utrumque istud et animo et corpori bonum inde obventurum Ecclesia omni tempore docuit, Christo obsecuta affirmanti: *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem habet vitam aeternam: et ego resuscitabo eum in novissimo die* (1).

Cum re cohaeret magnique interest id considerare, ex Eucharistia, quippe quae a Christo instituta sit tamquam *passionis suae memoriae perenne* (2), Christiano homini castigandi salutariter sui denotari necessitatem. Iesus enim primis illis sacerdotibus suis: *Hoc facite, inquit in meam commemorationem* (3), id est hoc facite ad commemorandos dolores, aegritudines, angores meos, meam in cruce mortem. Quapropter huiusmodi sacramentum idem et sacrificium assida est in omne tempus poenitentiae, ac maximi cuiusque laboris adhortatio, itemque voluptatum, quas homines impudentissimi tantopere laudant et efferunt, gravis et severa improbitio: *Quotiescumque manducabitis panem hunc, et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat* (4).

Praeter haec, si in praesentium malorum causas diligenter inquireas, ea reperies inde fluxisse, quod hominum inter ipsos caritas, caritate adversus Deum frigescente, deseruerit. Dei se esse filios atque in Iesu Christo fratres obliti sunt; nihil, nisi sua quisque, curant; aliena non modo negligunt, sed saepe oppugnant in eaque invadunt. Inde crebrae inter civium ordines turbae et contentiones: arrogantia, asperitas, fraudes in potentioribus; in tenuioribus miseriae, invidiae, secessiones. Quibus quidem malis frustra a providentia legum, a poenarum metu, a consiliis humanae prudentiae quaserit sanatio. Illud est curandum emittendumque, quod plus semel ipsi fusiusque commonimus ut civium ordines mutua inter se conciliantur officiorum conjunctione, quae a Deo profecta, opera eret germanum Iesu Christi spiritum et caritatem referentia. Hanc terris Christus intulit, hac omnia inflammari voluit, utpote quae uno posset non modo animae sed etiam corpori beatitudinis aliquid vel in praesens efferre: amorem enim immoderatum sui in homine compescit et divitiarum cohibet cupiditatem, quae *radix omnium malorum est* (5). Quosquam vero rectum est omnes iustitiae partes inter ordines civium convenienter iungi; praecipuo tamen caritatis praesidio et temperamento id demum assequi licebit ut in hominum

(1) Ioan. VI, 51.-(2) S. Thomas Aquin. opus. LVII: *Offic. de festo Corp. Christi*-(3) Luc. XXI, 19.-(4) 1 Cor. XI, 26.-(5) 1 Tim. VI, 10.

societate salutaris ea quam Paulus suscebat, fiat aequalitas (1), facta conservetur. Hoc igitur Christus voluit, quum augustum hoc Sacramentum institueret, excitanda caritate in Deum, mutuum inter homines favere caritatem. Haec enim ex illa, ut perspicuum est, suapte natura existit, et sua veluti sponte effunditur; neque vero fieri potest ut ulla ex parte desideretur, quin immo incendatur et vigeat oportet, si Christi erga ipsos caritatem perpendant in hoc Sacramento; in quo, ut potentiam suam et sapientiam magnifice patefecit, sic *divitias divini sui erga homines amoris velut effudit* (2). Tam insigni ab exemplo Christi, omnia sua nobis largientis, sane quantum ipsi inter nos amare atque adjuvare debemus, fraterna recessitudine quotidie arcibus devinctis. Adde quod vel signa ipsa, quibus huiusmodi constat Sacramentum, peropportuna coniunctionis iucamenta sunt. Qua de re sanctus Cyprianus: *Denique unanimi-tatem christianam firma sibi atque inseparabili caritate connexam etiam ipsa dominica sacrificia declarant. Nam quando Dominus corpus suum panem vocat de multorum granorum adunatione congestum, populum nostrum quem portabat indicat adunatum; et quando sanguinem suum vinum appellat, de botris atque acinis plurimis expressum atque in unum coactum, gregem item nostrum significat commixtione adunatae multitudinis copulatum* (3). Similiter Angelicus Doctor ex Augustini sententia (4) haec habet: *Dominus noster corpus et sanguinem suum in eis rebus commendavit, quae ad unum aliquid redivuntur ex multis; namque aliud, scilicet panis ex multis granis in unum constat, aliud, scilicet vinum in unum ex multis acinis confluit; et ideo Augustinus alibi dicit: O Sacramentum pietatis, o signum unitatis, o vinculum caritatis* (5). Quae omnia confirmantur Concilii Tridentini sententia. Christum Eucharistiam Ecclesiae reliquisse «tamquam symbolum eius unitatis et caritatis, qua Christianos omnes inter se coniunctos et copulatos esse voluit... symbolum unius illius corporis, cuius ipse caput existit, cuique nos, tanquam membra, arctissima fidei, spei et caritatis connexionе adstrictos esse voluit» (6). Idque edixerat Paulus: *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus* (7). Illud enim vero pulcherrimum ac periuendum est christianae fraternitatis aequalitatisque socialis speciem, promiscue ad sacra altaria circumfundi patritium et popularem, divitem et pauperem, doctum et indoctum, eiusque aeque participes convivii caelestis.

Quo si merito in Ecclesiae fastis hoc primordii eius vertitur propriae laudi quod *multitudinis credentium erat cor unum et anima una* (8); sane eos tam eximium bonum debuisse consuetudini mensae divinae, obscurum non est; de ipsis enim commemoratum legi-

(1) II Cor. VIII, 14.—(2) Conc. Trid. sess. XIII, de Euchar. c. II.—(3) Ep. 63, ad Magn. n. 5 (al. 6).—(4) Tract. XXVI, in Ioann. n. 13, 17.—(5) *Summa theol.* III p. q. LXXIX, a. 1.—(6) Sess. XIII, De Euchar. c. II.—(7) I Cor. X, 17.—(8) Act. IV, 22.

mus: *Erant persecerantes in doctrina Apostolorum et in communicatione fractionis panis* (1).

Mutuae praeterea inter vivos caritatis gratia, cui a Sacramento eucharistico tantum accedit roboris et incrementi, Sacrificii praesertim virtute ad omnes permanat, qui in sanctorum communione numerantur. Nihil est enim aliud sanctorum communio, quod nemo ignorat, nisi mutua auxilii, expiationis, precum, beneficiorum communicatio inter fideles vel coelestis patriae potius vel igni pascuarii addictos vel adhuc in terris peregrinantes, in unam coalescentes civitatem cuius caput Christus, cuius forma caritas. Hoc autem fida est ratum, etsi soli Deo Sacrificium augustum offerri liceat, tamen etiam honori Sanctorum in caelis cum Deo regnantium, qui illos coronavit, celebrari posse ad eorum patrocinium nobis conciliandum atque etiam, ut ab Apostolis traditum, ad libes fratrum abolendas, qui iam in Domino mortui, nondum plane sint exiati.

Sincera igitur caritas quae, in salutem utilitatesque omnium, omni facere et pati assuevit, proliis nempе ardete actiosa ex sanctissima Eucharistia, ubi Christus adest ipse vivus, ubi suo erga nos amori vel maxime indulget divinaeque impulsus caritatis impetus perpetuo sacrificium instaurat. Ita facile apparet undenam hominum apostolicorum ardui labores, unde tam multae variaeque apud catholicos instituta benemerendi humana familia rationes sua ducaut auspicia, vires, constantiam, felicesque exitus.

Haec pauca quidem in re perampla minime dubitemus quin abunde frugifera christiano gregi accidant, si opera vestra, Venerabiles Fratres, sint opportune exposita et commendata. At vero tam magnum et virtute omni affluens Sacramentum nemo satis unquam, proinde ac dignum est, nec eloquendo laudaverit, nec venerando coluerit. Ipsum sive pio meditari, sive rita adores, sive eo magis, pure sancteque percipias, tamquam certum existimandum est in quo christiana vita, quanta usquam est, insistit, ceteri quicumque habentur, pietatis modi demum in id ipsum condunt et desinunt. Atque ea Christi benigna invitatio benigniorque promissio: *Venite ad me omnes, qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos* (2), in hoc praecipue mysterio evenit et quotidie impletur.—Ipsum denique est velut anima Ecclesiae, ad quod ipsa sacerdotalis gratiae amplitudo per varios ordinum gradus dirigitur. Indidemque haurit habetque Ecclesiae omnem virtutem suam et gloriam, omnia divinorum charismatum ornamenta; bona omnia; quae propterea summam cursum in eo collocat ut fidelium animos ad intimam cum Christo coniunctionem per Sacramentum Corporis et Sanguinis eius instruat et adducat; ob eamque rem caeremoniis sanctissimis ipsam ornando facit venerabilis.—Perpetuum hoc etiam in generi providentiam Ecclesiae matris ea praeclearius commendat hortatio, quae in sacro Tridentino Concilio edita est,

(1) Act. II, 42.—(2) Matth. XI, 28.

mirificam quamdam caritatem pietatemque reuelans, potest digna quam populus christianus a Nobis accipiat ex integro reuocam: «Paterno affectu admouet Sancta Synodus, hortatur, rogat et obsecrat per viscera misericordiae Dei nostri ut omnes et singuli qui christianis nomine censentur, in hoc unitatis signo, in hoc vinculo caritatis, in hoc concordiae symbolo iam tandem aliquando conveniant et concordent, memoresque tantae maiestatis, et tam proximi amoris Iesu Christi Domini nostri qui dilectam animam suam in nostrae salutis pretium, et carnem suam potius dedit ad manducandum, haec sacra mysteria corporis et sanguinis eius eam fidei constantia et firmitate, eam animi devotione ac pietati et cultu credant et venerantur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint, et is vere eis sit animae vita et perpetua sanitas mentis; cuius vigore eis sit animae vita et perpetuae peregrinationis itineri ad caelestem patriam pervenire valeant, eundem panem Angelorum, quem modo sub sacris vesminibus edunt, absque ullo vesmine manducaturis (1).—Porro testis historia est, christianae vitae cultum vulgo floruisse melius, quibus temporibus esset Eucharistiae perceptio frequentior. Contra non minus est exploratum consuevisse, ut quum caelestem panem negligerent homines et veluti fastidierent, sensim elanguesceret christianae professionis vigor. Qui quidem ne prorsus aliquando deficeret, opportune caviti in Concilio Lateranensi Innocentius III, quum gravissime praecipit, ut minimum per solennia Paschae nemo christianus a comunione Domini Corporis abstineret. Liqueat vero praecipit huiusmodi aegre datum, ac postremi remedii loco: semper enim id fuit Ecclesiae in votis, ut cuique sacro adessent fideles de divina haec mensa participes. Optaret sacrosancta Synodus ut in singulis Missis fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent, quoad eos sanctissimi huius sacrificii fructus uberior proveniret (2).

Et uberrimam quidem salutis copiam non singulis modo sed universis hominibus paratam habet augustissimum mysterium, ut est Sacrificium: ab Ecclesia propterea pro totius mundi salute assidue offerri solitum. Cuius sacrificii, communibus piorum studiis, fieri ampliore cum existimatione cultum addeet; haec aetate vel maxime, oportet. Itaque multiplices ipsius virtutes sive latius cognosci sive attentius recoli velimus.

Principia lumine ipso naturae perspicua illa sunt: supremum esse absolutumque in homines, privatim publice, Dei creatoris et conservatoris imperium; quidquid sumus quidquid privatum publiceque habemus boni, id omne a divina largitate profectum: vicissimque a nobis Deo testandam et summam, ut Domino reverentiam, et maximam, ut beneficentissimo, gratiam. Haec tamen officia quotusquisque hodie invenitur, qui qua pars est religione colat et observet! Con-

(1) Sess. XIII, de Euchar. c. VIII. — (2) Conc. Trid. sess. XXII, c. VI.

tumaces in Deum spiritus haec, si unquam alia, prae se fort. actos: inque rursus invalescit adversus Christum ex vox nefaria *Nolimus hunc regnare super nos* (1), nefariumque propositum. *Eradamus eum* (2); nec solum quumquam tam vehementi impetu complures urgent quum ex civili atque adeo ex humana omni consortione pulsam segregent Deum. Quo consecretatae dementiae quumquam usquequaque non procedi ur, miserabile tam nescit quam multos tenet divinae Maiestatis beneficiorumque eius parte praesertim a Christo salutis, obliivio. Iamvero hanc tantam vel nequitiam vel socordiam sarciat oportet sauctior communis pietatis in cultu Sacrificii eucharistici; quo nihil Deo esse honorabilius, nihil invidius potest. Nam divina est, quae immolatur hostia; per ipsam igitur tantum Augustae Trinitati tribuimus honoris quantum dignitas eius immensa postulat; infinitum quoque et pretio et suavitate munus exhibemus Patri, Unigenitum suum; eo fit ut benignitatis eius non modo agamus gratiam, sed plane reteramus.

Duplicemque alium ex tanto sacrificio insignem fructum licet et necesse est colligere. Moeret animus reputando, quae flagitiorum colluvies, neglecto, ut diximus, contemptoque Dei numine, usquequaque inundaverit. Omnino humanum genus magnam partem videtur caelestem iram devotare: quamquam ipsa illa quae insidet malarum rerum seges, continet iustae animadversionis maturitatem. Excitanda igitur in hoc etiam pia fidelium contentio, ut et vindicem scelerum placare Deum, et auxiliorum eius opportunitatem calamitoso saeculo conciliare studeant. Haec autem videant maxime huius ope Sacrificii esse quaerenda. Nam divinae tum iustitiae rationibus satis cumulateque facere, tum clementiae large impetrare munera possunt homines sola obitae a Christo mortis virtute. Sed hanc ipsam virtutem sive ad expandiendam, sive ad exorandum voluit Christus integram permanere in Eucharistia, quae mortis ipsius non inanis quaedam nudaque commemoratio, sed vera et mirabilis, quamquam incrementa et mystica, renovatio est.

Ceterum, non mediocri Nos laetitia afficimur, libet enim profiteri, quod proximis hisce annis fidelium animi ad amorem atque obsequium erga Eucharistiae Sacramentum renovari coepisse videantur; quod quidem in spem Nos erigit temporum rerumque meliorum. Multa enim id genus et varia, ut initio diximus, sollers induxit pietas, sodalitates praesertim vel eucharisticorum rituum splendori amplificando, vel Sacramento augusto dies noctesque assidue venerando, vel illaris eidem contumeliis iniuriisque sarcindiis. In his tamen acquiescere, Venerabiles Fratres, neque nobis licet neque vobis; etenim multo plura vel provehenda restant vel suscitandi, ut munus hoc omnium divinissimum apud eos ipsos, qui christianae religionis colunt officia, ampliore in luce atque honore versetur, tantumque mysterium quam dignissima venera-

(1) Luc. XIX, 14. — (2) Ier. XI, 13.

tione colatur. Quapropter suscepta opera acrius in dies urgenda; prisca instituta, siubi exoleverint, revocanda, ut sodalitia eucharistica, supplicationes Sacramento augusto ad adorandum proposito, solemnes eius circumductae pompae, piac ad divina tabernacula solutiones, alia eiusdem generis et sancta et saluberrima; omnia praeterea aggrediend., quae prudentia et pietas ad rem vadeat. Sed in eo praecipue est elaborandum; ut frequens Eucharisticae usus apud catholicas gentes late reviviscat. Id moment nascentis Ecclesiae, quae supra memoravimus, exempla, id conciliorum decreta, id auctoritas Patrum et sanctissimorum ex omni aetate virorum; ut enim corpus, ita animus cibo saepe indiget suo; alimoniam autem maxime vitalem praebet sacrosancta Eucharistia. Itaque praedicatæ adversantium opiniones, inanes multorum timores, speciosae abstinendi causae penitus tollendae, ea enim agitur res, quae nihil fidei populo utilis tum ad redimendum tempus sollicitis rerum mortalium curis, tum ad christianos revocandos spiritus constanterque retinendos. Huc sane magno erunt momento praestantiorum ordinum hortationes et exempla, maximo autem cleri navitas et industria. Sacerdotes enim, quibus Christus Redemptor Corporis et Sanguinis sui mysteria conficiendi tradidit munus, nihil profecto melius pro summo accepto honore queant rependere, quam ut Ipsius eucharisticam gloriam omni ope provehant, optatisque sacratissimi Cordis eius obsequendo, animos hominum ad salutiferos sancti Sacramenti Sacrificique fontes invitent ac pertrahant.

Ita fiat, quod vehementer cupimus, ut praececlentes Eucharistiae fructus quotidie uberiores proveniant, fide, spe, caritate, omni denique christiana virtute, feliciter accrescente; idque in sanationem atque emolumentum rei quoque publicae fiat, ut providentissimae Dei caritatis magis magisque eluceant consilia, qui tale mysterium pro mundi vita consiluit perpetuum.

Quarum Nos rerum erecti spe, Venerabiles Fratres auspicio munus divinum cristitisque Nostrae testem, Apostolicam benedictionem singulis vobis et vestro cuiusque clero ac populo peramentem impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die XXVIII Maii in praesoludium sollemnitatis Corporis Christi anno MDCCCCLII, Pontificatus Nostri vicesimo quinto.

LEO, PP. XIII.

EPÍSTOLA ENCÍCLICA

A los Obispos de Italia sobre la educación del Clero. (1)

LEON P. XIII.

Venerabiles Hermanos: Salud y bendición apostólica.

DESDE los primeros días de Nuestro pontificado, fijando Nuestra mirada en la grave situación de la sociedad, no tardamos en reconocer, como uno de los más apremiantes deberes del ministerio apostólico velar especialmente por la educación del clero. Nos dimos cuenta, en efecto, de que toda tentativa de restaurar en el pueblo la vida cristiana sería inútil, si el clero no guardaba íntegro y vigoroso el espíritu sacerdotal. Jamás hemos dejado de proveer a esta necesidad, según Nuestras fuerzas ya por medio de instituciones convenientes, ya valiéndonos de numerosos documentos ordenados al mismo fin. Ahora, Venerabiles Hermanos, Nuestra particular solicitud para con el clero de Italia Nos mueve a tratar una vez más asunto de tan gran importancia. Verdaderamente, el clero da en punto a doctrina, piedad y celo, elocuentes y abundantes pruebas, entre las cuales Nos place señalar con elogio su ardor en cooperar, según el impulso y dirección de los Obispos, al movimiento católico que Nos es tan grato. No podemos, sin embargo, disimular que Nos tiene con cuidado el ver que, desde algún tiempo a esta parte, se manifiesta aquí y allí un apetito de innovaciones desconsiderado, ya en la formación, ya en la múltiple acción de los sagrados ministros.

Fácil es hoy advertir las graves consecuencias que habrá que deplorar si no se opone pronto remedio a estas tendencias innovadoras. A fin de preservar al clero italiano de la perniciosa influencia de los tiempos, juzgamos oportuno, Venerabiles Hermanos, recordar en Nuestra presente Carta los verdaderos e invariables principios que deben regir la educación eclesiástica y todo el ministerio sagrado.

Divino en su origen, sobrenatural en su esencia, inmutable en sus caracteres, el sacerdocio católico no es institución que pueda acomodarse a la inconstancia de las opiniones y sistemas humanos. Participación del eterno sacerdocio de Jesucristo, debe perpetuar hasta la consumación de los siglos la misma misión confiada por el Eterno Padre a su Verbo encarnado: *Sicut misit me Pater et ego mitto vos* (2). Obrar la salud eterna de las almas será siempre el gran mandato que no podrá nunca dejar de ejecutar, así como

(1) Como el original de esta Encíclica está en italiano, y no se ha hecho versión latina de ella, no damos más texto que el castellano; advirtiendo que las palabras con que comienza y suéle citarse, son: *Fin del principio*.—(2) *Joann.*, XX, 21.